

KAUPUNGINHALLITUKSEN VASTINE TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUKSEEN VUODELTA 2023

Johdanto kaupunginhallituksen lausuntoon

Tornion kaupungin tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2023 käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 17.6.2024 § 53.

Kaupunginvaltuusto päätti

1. merkitä vuoden 2023 arviointikertomuksen tiedoksi ja lähettää sen edelleen kaupunginhallitukselle toimenpiteitä varten sekä
2. pyytää kaupunginhallitukselta lausunnon (KuntaL 121 §) lokakuun 2024 loppuun mennessä siitä, mihin toimiin sen johdosta on ryhdytty.

Keskushallintopalvelut on koonnut kaupungin toimialojen lausunnot tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa huomioimiin asioihin.

Kaupunginhallitus käsittelee lausunnon kokouksessaan 8.10.2024 kaupunginvaltuusto 28.10.2024

Keskushallintopalveluiden lausunto

Tarkastuslautakunnan vuotta 2023 koskevan arviointikertomuksen painopistealueina on ollut keskushallinto ja tekniset palvelut.

Keskushallintopalveluita on käsitelty arviointikertomuksessa eri näkökulmista ja arviointikertomuksen sivulle 11 on listattu onnistumiset ja kehittämiskohteet.

Kehittämiskohteita on löydetty viisi:

- 1) Lapin hyvinvointialueen yhteistyötavoite hyvä, kehitettävää riittää
- 2) Tornion kaupungin organisaation ja johtamisjärjestelmän uudistamisen kehittäminen jatkuu
- 3) Rajayhteistyö haasteellista, kehittämistyötä jatkettava edelleen
- 4) Työnantajakuvan parantaminen helpottaisi rekrytointia ja resurssipulaa
- 5) Kylien tilanne, miten nuorempaa sukupolvea saadaan mukaan toimintaan

Tornion kaupungin ja Lapin hyvinvointialueen yhteistyötä on jatkettu vuoden 2024 puolella tiiviisti, mutta hyvinvointialueen taloudelliset vaikeudet haastavat yhteistyötä mm. Länsi-Pohjan keskussairaalan osalta. Tornion kaupunki

antanut lausunnon Laphan talouden sopeuttamisohjelmasta ja palvelustrategiasta (kh. 2.4.2024 § 108).

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen näkökulmasta yhteistyö on ollut myös haasteellista. Tornion kaupungin ja Laphan väliset kuntakohtaiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelut käyty 16.5.2024.

Tornion kaupungin oma HYTU-työ etenee aikataulun mukaisesti. Ikäryhmäkohtaisten ohjelmien arviointi ja toimenpidenostot tehty liittyen kaupunkistrategian väliarviointiin ja TA25 valmisteluun. Hyvinvointikertomus 2023 esitelty kaupunginvaltuustolle kesäkuussa. HYTU-johtoryhmä kokoontui tammi-kesäkuussa 2024 kaksi kertaa ja HYTU-työryhmä kolme kertaa.

Laphan ja kaupungin välisen HYTU-yhteistyön varmistamiseksi Tornion kaupungille on perustettu työhyvinvointisuunnittelijan ja hyvinvointikoordinaattorin toimet kh. 23.4.24 ja toimet täytetty kevään aikana. Hyvinvointikoordinaattori on aloittanut työssään 12.8.2024.

Tornion kaupungin organisaatiouudistusta on jatkettu 2024 ja painopisteenä on ollut tähän mennessä Meri-Lapin TE-alueen sovittaminen kaupungin organisaatioon. Myös uusi talous- ja rahoitusjohtajan virka on perustettu ja täytetty. Uusi talous- ja rahoitusjohtaja aloittaa työssään 23.9.2024. Organisaation uudistamistyötä jatketaan syksyllä 2024. Työllä on vahva kytkös myös talouden tasapainottamisohjelmaan mikä on määrä käsitellä Tornion kaupunginvaltuustossa lokakuussa 2024. Uuden organisaation valmistelutyön haasteena on ollut koko ajan vaikea henkilöstötilanne keskushallinnossa, mikä on edelleen johtanut keskittymiseen perusasioiden hoitamiseen kunnassa.

TornioHaparanda ja rajayhteistyö nähdään Torniossa edelleen yhtenä kaupungin erottautumistekijöistä. Yhteistyössä on ollut vuosien varrella onnistumisia ja haasteita, mutta yhteistyö on edelleen aktiivista. Esimerkiksi Kukkolan kosken alueen kehittämistyö jatkuu, koskikalastusperinne on etenemässä UNESCO:n aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon vuonna 2026, Laurila-Tornio-Haaparanta ratayhteyden sähköistämiprojekti etenee aikataulussa, Torniolta on Perämerenkaaren transport forumin puheenjohtajuus ja Tornionlaakson neuvoston hallituksen puheenjohtajuus, matkakeskuksen matkustajainformaatiota on kehitetty (mm. Digitaaliset infotaulut) ja Happy New Twice tapahtuma on viety läpi onnistuneesti. Haaparannan poliittinen johto vaihtui syksyllä 2024. Rajayhteistyöfoorumi järjestettiin Tornion kaupungintalolla 11.3.2024 Pohjoismaiden neuvoston ruotsalais-suomalainen valtuuskunta vieraili Torniossa 11.3.2024.

Työnantajakuvatyötä on jatkettu Torniossa tammi-kesäkuussa 2024 kasvattamalla Tornion näkyvyyttä tekemällä aktiivista rekrymarkkinointia sosiaalisessa mediassa ja digitaalisissa kanavissa (10 kampanjaa 10-2023-3/2024). Esimerkiksi Metan kanavissa (Facebook, Instagram) yksittäiset markkinointikampanjat ovat saaneet keskimäärin 49 300 näyttökertaa ja 838 klikkausta rekrytointi-ilmoitukselle Kuntarekryssä. Rekrymarkkinointia jatketaan vuonna 2024 uudella 15 kpl rekrytointimarkkinointikampanjapakettilla (Kuntarekry/FCG).

Tornion kylillä väestö ikääntyy ja vähenee kuten koko kaupungissa. Trendi on sama Suomessa ja koskettaa väestöennusteiden mukaan jo suurimpia yliopistokaupunkejakin. Nuorten saaminen mukaan kylätoimintaan on tärkeää toiminnan jatkuvuuden kannalta. Asiasta on keskusteltu viimeksi mm. Tornion kylien neuvoston kokouksessa 4.9.2024 kyläläisten omasta aloitteesta.

Sivistyspalveluiden lausunto

Sivistyspalvelut

Sivistyslautakunnan alaisen toiminnan osalta tarkastuslautakunta nostaa esiin lakisääteisten palveluiden laadukkaan tarjoamisen niin varhaiskasvatukseen kuin opetuspuolen osalta. Kelpoisen henkilökunnan ja asiallisen ryhmäkoon avulla perustyö pystytään suorittamaan hyvin. Lautakunta korostaa myös tiimityön kehittämistä, seudullista yhteistyötä, Suomen mallin toteuttamista sekä lukion panostusta kansainvälisyyteen, erityisopetuksen kehittämiseen ja opettajayhteistyöhön. Nämä lautakunnan esiin nostamat asiat ovat tärkeitä, mutta vaikka ne on hoidettu erityisesti lakisääteisten kohdalla hyvin niin lautakunnan esittämät kehittämiskohteet osoittavat haasteet, joita nykyään varsinkin perusopetuksessa kohdataan. Tarkastuslautakunnan vuotta 2023 koskevan arviointikertomuksen vastineessa keskitytään kehittämiskohteisiin. Tarkastuslautakunta nostaa kehittämiskohteiksi.

- 1) Henkilöstömenojen kasvun seuraamisen ja siihen reagoiminen mahdollisuuksien mukaan
- 2) Sijaisten rekrytointi
- 3) Perhepäivähoitajien rekrytointi ja palkkauksen kilpailukyky
- 4) Erityisopettajien, matemaattisten opettajien sekä rehtorien rekrytointi
- 5) Kiusaamisen ennaltaehkäisy, puuttuminen, estäminen, prosessit ja toimintamallit

Kehittämiskohteista neljä viidestä koskee henkilöstöä joillakin osin. Hallintosääntömuutoksen johdosta sivistyspalveluiden rekrytointiprosessit ovat sujuvoituneet ja nopeutuneet huomattavasti. Nopeutuneiden rekrytointiprosessien ansiosta saamme myös hyvää tietoa mahdollisista sijaisista. Valtakunnallisesti ongelmallista on erityisopettajien, matemaattisten aineiden opettajien ja rehtorien rekrytointi. Tätäkin ongelmaa on selätetty uuden rekrytointiprosessin avulla. Kiusaamisen ehkäisyyn ja puuttumiseen Tornio kouluilla on koettu hyväksi ns. Verso-malli eli vertaissovittelu. Vertaissovittelussa koulun oppilaita koulutetaan valittu määrä toimimaan yhdessä koulun aikuisten kanssa niin kiusaamisen ehkäisemisessä kuin siihen puuttumisessa.

Pohdittavaksi tarkastuslautakunta esittää vanhemmuuden ja huoltajuuden tukemisen ja osallisuuden vahvistamisen, erityisen- ja yksilöllisen tuen tarpeen lisääntymisen sekä väkivallan uhan kasvun. Nämä aiheet ovat valtakunnallisia ja tärkeitä asioita nostaa yhteiskunnalliseen keskusteluun, se voidaanko niitä ratkaista yksittäisen kaupungin toimilla jää pohdittavaksi.

Elämänlaatulautakunta

Kulttuuritoimi

Tarkastuslautakunta mainitsee kulttuuritoimen onnistumisina, että toiminta oli monipuolista ja tapahtumat pyörivät suunnitellusti. Myös uuden tukimuodon tapahtumatuen pilotointi koettiin Tornion vetovoimaa lisäävänä toimena. Tukea jaettiin yhteensä 30.000 € yhteensä yhdeksälle tapahtumalle.

Kehitettäväksi mainittiin Kaikukortista tiedottaminen yrityksille ja niiden houkuttelu mukaan. Kaikukortilla voi hankkia maksuttomia pääsylippuja esimerkiksi uima-halliin, museoihin, teatteriin tai konsertteihin ja festivaaleille. Kaikukortilla voi hankkia maksutta myös kansalaisopiston kurssipaikkoja.

Kaikukortin tavoitteena on parantaa taloudellisesti tiukassa tilanteessa olevien nuorten, aikuisten, perheiden ja ikäihmisten mahdollisuuksia osallistua kulttuurielämään ja harrastaa taiteen tekemistä.

Kaikukortteja voivat saada Kaikukortti-verkoston kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon (sote) tai hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyte) toimijoiden sekä joidenkin järjestöjen asiakkaat, jotka ovat vähintään 16-vuotiaita ja tiukassa taloudellisessa rahatilanteessa, eivätkä voi siitä syystä

hankkia pääsylippuja tai kansalaisopiston kurssipaikkoja. Kaikukorttitoiminta on pääosissaan julkisyhteisöjen toimintaa ei yrityksien.

Pohdittavaksi tarkastuslautakunta nostaa Tornion kylien kaupunkina ja pohdittavaksi, miten kulttuuria voisi viedä yhä enemmän myös kyliin. Kyliin tarjotaan tapahtumia järjestettäväksi esimerkiksi samaan aikaan kaupungissa tapahtuvien tapahtumien yhteydessä ja kyliä tiedotetaan kaikista mahdollisuuksista osallistua eri tapahtumiin. Joissakin kylissä tapahtumien järjestäminen on vilkasta ja omaehtoistakin, toisissa saattaa puuttua tekijöitä. Kaupunki osallistuu aina kutsuttaessa kylien kokouksiin.

Kirjasto

Kirjasto onnistumisina tarkastuslautakunta mainitsee palaamisen uudistettuihin tiloihin juhannuksen jälkeen. Uusia palveluita ovat maksuton näyttelyseinä paikallisille taiteilijoille, omatoimilehtisali avoinna myös kirjaston ollessa suljettuna, akustiikkatuolit, lainattavat tabletit ja kirjastoauton varausmahdollisuus tapahtumiin ja juhliin. Myös uuden kirjastotoimenjohtajan aloittaminen tehtävässään koettiin onnistumisena.

Kehittämistä nähtiin kirjaston palveluista tiedottamisen osalta. Kirjaston viestintään tullaan jatkossakin kiinnittämään enemmän huomiota. Kirjastoon on perustettu viestintätyöryhmä viestinnän kehittämiseksi suunnitelmallisemmaksi.

Kirjastoon on palkattu määräaikainen työntekijä aloittamaan nuorisotyön kokeilua. Tällä työmuodolla voidaan tavoittaa nuoria ja viestiä heille kirjaston palveluista niin nuorten pariin jalkautumalla kuin mahdollisesti uusissa kanavissa, kuten esimerkiksi Tiktok.

Kirjaston palveluita tehdään muutenkin tutuksi tiedotuksen lisäksi myös jalkautuvien työtavoin. Esimerkiksi kirjastoauto on ollut näkyvästi esillä monissa tapahtumissa. Syyskaudella kirjastoauton asiakkaille perustetaan myös oma Whatsapp-ryhmä, jonka välityksellä asiakkaat voivat saada tietoa esim. Aikatauluista ja pysäkeistä.

Syksyllä tehdään asiakaskyselyä siitä, mistä kanavasta asiakkaat seuraavat mieluiten kirjaston tiedotusta.

Pohdittavaksi esitetään Itsepalvelun ja verkkokirjaston käytön lisäämistä entisestään.

Valtakunnalliseen E-kirjastoon ollaan liittymässä (päätös syksyllä 2024 lautakunnassa) vuoden 2025 alussa. Uutta palvelua tullaan markkinoimaan tehostetusti.

Kirjastossa on asiakaskäytössä tietokoneiden ja asiakashakukoneiden lisäksi lainattavia tabletteja, joilla asiakkaat voivat käyttää e-aineistoja.

Tällä hetkellä käytössä on verkkokirjaston palvelut (Finna), joiden käyttöön asiakkaita opastetaan aktiivisesti. Asiakas voi etsiä aineistoa verkosta, varata sen ja noutaa sen kirjastolta tai kirjastoautosta, joka tuo kirjastopalvelut saataville myös kylille.

Kirjastossa on käytössä kolme itsepalveluautomaattia. Määrä on koettu tällä hetkellä riittäväksi, mutta tarvittaessa määrää on mahdollista lisätä.

Käytössä on omatoimilehtisali, josta myös varatut kirjat on mahdollista noutaa ja lainata itsepalveluna kirjaston ollessa suljettuna.

Palautuksen voi tehdä itsepalveluna myös kirjaston ovella olevasta palautusluukusta.

Koko kirjaston omatoimimahdollisuutta on aiemmin pohdittu, mutta kirjaston sijaitseminen kolmessa eri tasossa ja kaupungin ydinkeskustassa tekee koko kirjastotilan avaamisen omatoimikäyttöön haastavaksi. Varaamalla aineiston verkkokirjastossa, voi asiakas joka tapauksessa lainata sen myöhemmin joustavasti itsepalveluna omatoimilehtisalissa. Kirjaston henkilökunta siirtää varatut aineistot asiakkaiden ulottuville omatoimilehtisaliin kirjaston ollessa muuten suljettuna.

Liikuntatoimi

Onnistumisina tarkastuslauta näkee työkykyisten ja ikäihmisten sekä erityisryhmien ohjatut liikuntatunnit putaan hallilla, Tornion keskustassa sekä vesijumpat ja muut erilaiset uimaopetukset uimahallin puolella.

Kehitettäväksi mainitaan henkilöstön työhyvinvointiin ja perehdyttämiseen huomion kiinnittämisen sekä esihenkilöiden koulutuksen. Liikuntatoimi on järjestänyt yhteisiä tapahtumia työhyvinvoinnin kehittämiseksi ja yksi esihenkilö on aloittamassa lähiesihenkilökoulutuksen Lappialla syksyllä 2024.

Pohdittavaksi nostetaan työ- ja asiakasturvallisuus. Näihin kiinnitetään huomiota ja esimerkiksi uimahallin liukumäen portaiden kunnostus on suunnitellusti tapahtumassa.

Museot; Tornionlaakson museo ja Aineen taidemuseo

Tarkastuslautakunta näkee molempien museoiden onnistuneen toiminnossaan mainiosti.

Nuorisotoimi

Nuorisotyö tukee ja mahdollistaa nuorten omaehtoista toimintaa ja tarjoaa mielekkäitä yhteistyöllisiä vaihtoehtoja. Onnistumiset Metka-harrastetoiminta toteutuu kaikissa Tornion peruskouluissa. Haaparannan kanssa yhteistyössä toteutettu Horizont-yhteisötaideprojekti. Kulttuurisen työn Roihu-hanke. Kläpitiällessä -kerhotoiminta. Koulun nuorisotyö on vakiintunut. Nuortentalo Aaltonen.

Kehitettävänä tarkastuslautakunta näkee aikuisten läsnäolon lasten- ja nuorten toiminnassa sekä nuorisotoimen, viranhaltijoiden ja viranomaisten yhteistyön tiivistämisen. Nuorisotoimen omassa toiminnassa (esim. avoimet illat) on aina kaksi työntekijää (aikuista) paikalla. Samoin jalkautuvassa työssä, työntekijöitä on vähintään kaksi. Nämä työntekijät ovat läsnä läpi toiminnan, ohjaten, osallistuen, vuorovaikuttaen nuorten kanssa. Vapaaehtoistyöntekijöitä nuorisotyössä ei tällä hetkellä ole.

Tällä hetkellä ainut missä nuoret tekevät nuorille on AVI:n rahoittama kerhotoiminta, esimerkiksi liikuntakerho Arpelassa ja tanssikerhot ovat nuorten järjestämiä. Nuoret ohjaajat saavat kuitenkin aina tukea toimintaansa työntekijöiltä ja heihin pidetään yhteyttä.

Mopoverstaalla toimii yksi aikuinen ohjaaja, sekä neljä yli 18-vuotiasta nuorempaa ohjaajaa.

Nuorisoneuvosto toimii nuorten puheenjohtamana, mutta toimintaa tukee kaksi nuoriso-ohjaajaa, joista toinen on myös nuorisoneuvoston sihteeri.

Nuorisotoimi tekee yhteistyöstä viranomaisverkoston kanssa, mm.

- Info-ryhmä
- Ankkuri-toiminta
- Jalkautuva työ

- Sosiaalipalveluiden perhekeskuksen ohjausryhmä
- Sosiaalipalveluiden ryhmätoiminnot
- Etsivä nuorisotyö asiakaskohtaisesti
- Ohjaamo yhteistyö
- Opiskelu/oppilashuoltoryhmät
- Meän talon ohjausryhmä

Eri viranhaltijoiden kanssa ollaan tekemisissä toimialasta riippuen. Nuorisotoimi on aktiivinen jäsen nuorten monialaisessa ohjausverkostossa, jossa on mukana monia eri toimijatahoja. Kaupungin sisällä yhteistyötä tehdään mm. teknisten palveluiden kanssa nuorisotilojen ylläpidon osalta.

Etsivässä nuorisotyössä toimii viikoittain nuorten äitien vertaisryhmä, johon sosiaalitoimi ja neuvolat toimivat lähettävinä tahoina. Nuorisotyön päällikkö kuuluu moniin kaupungin sisäisiin ohjausryhmiin, kuten Unicefin lapsiystävällinen kunta - koordinaatioryhmään ja Metkan ohjausryhmään.

Teknisten palveluiden lausunto

Tarkastuslautakunnan vuotta 2023 koskevan arviointikertomuksen painopistealueina on ollut keskushallinto ja tekniset palvelut. Arviointikertomuksessa on käsitelty teknisten palvelujen toimiala toimielinkohtaisesti. Jokaisen toimielimen kohdalla on esitetty onnistumiset, kirjattu kehittämiskohteet sekä ehdotetaan jatkossa pohdittavaksi asioita. Tässä vastineessa keskitytään onnistumisiin ja kehittämiskohteisiin.

Teknisten palvelujen lautakunnan osalta onnistumisena on kirjattu väylien ja kiinteistöjen piha-alueiden kunnossapidossa onnistumisen. Molemmista urakoista kilpailutettiin osa alueista. Ennen kilpailutusta asiakirjoja päivitettiin ja aikaisemmin tulkinnanvaraa jättäneet kohdat päivitettiin. Kilpailutuksen perusteella uudet toimijat aloittivat työnsä. Urakoita valvotaan jatkuvasti ja hyvien kokemusten toivotaan jatkuvan myös tulevana talvena.

Yliraumon ja Liakan välinen kevyen liikenteen väylä valmistui. Hankkeen toteutumisen edellytyksenä oli valtion sille myöntämä rahoitus, mutta toteutus edellytti myös kunnan rahoitusta. Valtuusto päätti myöntää lisämäärärahan 650 000 euroa hankkeen toteutukseen 24.4.2023 § 32. Hanke alitti kustannusarvion ja kustannusten toteuma Tornion kaupungin osalta oli noin 503 000 euroa.

Onnistumisena tarkastuslautakunta mainitsee myös kiinteistö- ja toimitilasalkun päivittämisen nykytasolla. Tämän osalta prosessi jatkuu ja salkun päivittäminen

tulee ajankohtaiseksi jälleen viimeistään vuoden 2025 alkupuolella. Suurena kysymyksenä kunnan toimitilojen osalta on hyvinvointialueelle vuokrattujen kiinteistöjen kohtalo. Hyvinvointialueen tarvitsemat kiinteistöt tulee yhtiöittää, mutta ennen sitä tulee hyvinvointialueen tehdä palveluverkkopäätöksiä. Hyvinvointialue on luvannut ilmoittaa vuoden 2024 loppuun mennessä, minkä kiinteistöjen osalta jatkavat vuokrasopimusta myös vuoden 2026 osalta.

Kehityskohteena tarkastuslautakunta on kirjannut Pohjan stadionin käyttöasteen parantamisen ja viisaan suunnittelun. Elämänlaatulautakunta on kerännyt käyttäjiltä toiveita ja esityksiä, sekä käynyt urheiluseurojen ja liikunnanopettajien kanssa vuorovaikutusta, jotta kaikkien toiveet tulisi kuulluksi. Vuorovaikutuksen perusteella on laadittu kehittämissuunnitelma, jonka lautakunta on hyväksynyt 21.6.2023 § 72. Suunnitelman perusteella teknisten palvelujen lautakunta on käynnistänyt toimenpiteet. Kehittämistoimet toteutetaan vaiheittain aloittaen vuonna 2024 toteutettavasta tekonurmesta ja kentän valaistuksesta, joiden toteuttamiseen myönnettiin valtion liikuntapaikkarakentamisen tukea 234 000 euroa. Tulevien vuosien toimenpiteille on tarkoitus myös hakea valtion avustusta.

Rantakadun kulttuurisataman kehittäminen on tarkastuslautakunta huomionnut kehittämiskohteissa. Teknisten palvelujen lautakunnan vuoden 2024 talousarvion investointiosassa on varattuna määräraha laululavan kattamiseen. Muutoin ei teknisillä palveluilla ole vielä käsitystä, miten aluetta on tarkoitus kehittää. Sivistyspalvelut johtaa työryhmää, jonka tavoitteena on linjata kehittämistoimet. Tämän perusteella ympäristöön liittyvät fyysiset kehittämistoimet toteutetaan teknisten palvelujen toimesta.

Kehitettävänä on mainittu myös Unicefin lapsiystävällinen kunta -mallin käyttöönotto. Työ on poikkihallinnollinen ja koskee myös teknisten palvelujen toimialaa. Tekninen johtaja edustaa toimialaa kehittämistyöhön nimetyssä työryhmässä.

Tarkastuslautakunta esittää kehittämiskohteena maatuvien purojen ja putaiden ennallistamisen virkistys- ja retkeilykäyttöön. Tämä työ on valitettavasti taistelua tuulimyllyjä vastaan. Paikallisesti ja tilapäisesti voi olla saavutettavissa olosuhteita parantavia hyötyjä, mutta alueen maankohoamisen vuoksi työmaa olisi loputon. Paikallisesti alueen asukkaat yhdessä maa- ja vesialueiden omistajien kanssa ovat menestyksekkäästi toteuttaneet kunnostustoimia, mutta kollektiivisesti toimenpiteiden toteuttaminen olisi erittäin haastavaa ja mahdotonta kunnan käytettävissä olevilla resursseilla. Myöskään vaikuttavuus

olisi lähinnä paikallista ja siten melko vähäistä. Vesistöihin liittyvä kunnostustoimenpiteet eivät myöskään ole kunnan lakisääteisiä tehtäviä.

Ympäristölautakunnan sekä ympäristöterveys- ja joukkoliikennejaoston osalta tarkastuslautakunta on kirjannut onnistumisena talousarviotavoitteiden toteutumisen. Palvelualueen työ on pääasiassa viranomaistyötä, mistä johtuen toiminta on kohtalaisen vakiintunutta, mahdolliset muutokset tulevat pääasiassa lainsäädännön muuttuessa ja niihin on yleensä hyvin aikaa reagoida. Näistä syistä toiminnan ja talouden suunnittelu on helpompaa ja tällöin myös toteutus onnistuu usein hyvin. Asiantuntijatehtävistä johtuen työyhteisöissä on mahdollista järjestellä töitä vapaammin kuin monissa muissa tehtävissä, jolloin myös esim. etätöiden tekeminen on mahdollista, mikä on koettu myönteisenä asiana. Pitkään rekrytoinnin alla ollut valvontaeläinlääkärin virka saatiin täytettyä vuonna 2023, minkä lautakunta on ansiokkaasti huomioinut onnistumisena. Onnistumisena on myös kirjattu toimivallan delegoinnit terveystarkastajille, joka nopeuttaa asioiden käsittelyä ja parantaa asiakaspalvelua. Toimivaltaa on delegoitu terveystarkastajille jo hyvin pitkään.

Eläinlääkäreiden päivystysmallin uudelleenjärjestämisen lautakunta on nimennyt kehittämiskohteeksi. Nykyinen järjestelmä pohjautuu jo ennen yhteistoimintaluettua kuntien kesken olleeseen päivystyssopimukseen. Mallia on vuosien saatossa kehitetty eläinlääkäreiltä tulleiden esitysten mukaisesti. Päivystys on yksi keskeinen kuormitustekijä eläinlääkäreiden työssä ja jatkossa myös eri mallien käyttöönotto voi olla mahdollista. Kehittämistyössä on kuunneltava eläinlääkäreiden kokemuksia hyvin herkällä korvalla, mutta toisaalta on myös muistettava asiakkaiden tarpeet sekä lain kunnalle asettamat velvoitteet.

Rekrytointiin liittyvät haasteet on kirjattu ympäristötoimen osalta kehittämiskohteeksi. Näiltä osin on todettava, että kehittämiskohde on kaikille kaupungin toimialoille yhteinen ja sen suhteen on laajasti tehtävä markkinointityötä, jotta säilymme jatkossakin houkuttelevana työnantajana. Resurssien suhteen tarkastuslautakunta esittää, että ympäristönsuojeluun tarvitaan lisää resursseja. Tätä asiaa käsitellään vuoden 2024 talousarvion käsittelyn yhteydessä. Tornion eläinlääkinnän tilojen osalta on hyvä todeta, että uudet tilat Torpin monitoimitalolla on otettu käyttöön toukokuussa 2024. Tämä osaltaan on esimerkki toimenpiteestä, jolla vaikutamme työntekijöiden viihtyvyyteen ja kenties onnistumme tulevissa rekrytoinneissa houkuttelemaan meille uusia työntekijöitä.

Jätelautakunnan osalta tarkastuslautakunta on kirjannut onnistumisena talousarvion mukaisen toiminnan. Tämän lautakunnan toiminnan osalta pätee sama viranomaisluonne, kuin edellä on esitetty ympäristötoimen osalta.

Kehittämiskohteena tarkastuslautakunta esittää muovinkeräyksen kehittämisen. Suomessa tavoitellaan 80 %:n raja-arvoon pääsemistä lainsäädännön keinoin. Uusi jätelaki tuli voimaan 19.7.2021 ja valtioneuvoston asetus jätteistä tuli voimaan 1.12.2021. Uudistuksen tavoitteena on lisätä jätteiden kierrätystä, mm. biojätteen osalta. Perämeren jätelautakunnan alueen jätehuoltomääräykset päivitettiin uuden jätelainsäädännön mukaisiksi. Nykyiset määräykset tulivat voimaan 1.7.2023. Jätehuoltomääräysten mukaan tulee pakkausjäte (koskee myös muovia) lajitella ja erilliskerätä kiinteistöillä, joissa on 5 tai enemmän huoneistoja, kun kiinteistö sijaitsee taajama-alueella. Perämeren jätehuolto Oy on kilpailuttanut keräyksen, jonka mukainen palvelusopimus alkanut 1.10.2023.

Konserniyhteisöjen omistajaohjaus ja vuositavoitteiden toteutuminen

Tornion Energia Oy

Tornion Energia Oy:n osalta tarkastuslautakunnan arviointikertomus on annettujen tietojen mukainen. Kehitettävää kohdassa on biokaasulaitoksen tukipäätöksen odottaminen. Sehän ei ole meidän toimistamme kiinni, joten en näkisi kehityskohteena, ennemminkin onnistuminen.

Onnistumista on tullut biokaasulaitoshankkeessa, että olemme kehittäneet toimivan liiketoimintakonseptin ja saaneet tukimateriaalin valmisteltua ajoissa hakuprosessiin mukaan. Tässä on ollut pienellä ryhmällä valtava työ normaalityön ohella. TEM keskeytti hakemusten käsittelyn vedoten resurssipulaan. Osaltamme materiaalit ovat valmiina. Odotamme vain rahoituspäätöstä.

Tornion Vesi Oy

Jokivarren viemärointiiliittymien loppuunsaattaminen teknisen –ja ympäristötoimen kanssa yhteistyössä.

Toiminta-alueiden vahvistamisprosessi käynnistetty kaupungin toimesta.

Vuotovesien määrän minimointi.

Saneerauksia jatkettu systemaattisesti. Piilevien vesijohtovuotojen paikallistamiseen tarkoitettua loggerijärjestelmää koekäytetty ja harkitaan järjestelmän hankintaa. Viemäriin vuotovesiä kartoitettu ja suunniteltu

havaintojen perusteella saneerauksia. Löydetty yhteys suoraan tulvakorkeudella olevaan jokiveteen Lapparin kiinteistöllä. Kiinteistön omistaja velvoitettu poistamaan yhteys. Tehty viemärin savutuskokeita ja havaintojen perusteella velvoitettu kiinteistöjä eriyttämään hulevedet jätevesiviemäristä

Business Tornio

Kehitettävää

Tornion yritysalueiden markkinointia tehdään aktiivisesti eri kanavissa, kuten esimerkiksi kohdennetulla viestinnällä, kontaktoinnilla, tilaisuuksissa ja aktiivisella markkinoinnilla Business Tornion somekanavissa.

Kohdennettua viestintää on tehty esimerkiksi maksullisilla lehtiartikkeleilla, kuten esimerkiksi Kauppalehden Optio-julkaisussa syksyllä 2023 ja Aftonbladetin Fokus Näringsliv-julkaisussa 2024.

Aluemarkkinointia on tehty eri tilaisuuksissa, esimerkiksi Alihankintamessuilla Tampereella, mutta myös alueellisesti Meri-Lapin alueella. Somemarkkinoinnilla on pyritty nostamaan erityisesti toimitilapörssiä, jossa ilmoitusten määrä on lähtenyt kasvamaan vuoden 2024 aikana. Lisäksi markkinoinnissa on pyritty nostamaan esille muita Tornion alueita kulloinkin sopivissa tilanteissa.

Markkinointimateriaalia pyritään kehittämään aktiivisesti resurssien mahdollistamissa rajoissa, jotta käytössä oleva materiaali olisi aina mahdollisimman ajankohtaista ja tukisi Business Tornion ja Tornion kaupungin strategisia valintoja.

Matkailu

Tornion yritysalueiden markkinoinnissa on parantamisen varaa, erityisesti matkailumarkkinoinnin budjetin/resurssien rajoissa. Olemme suunnitelleet yhteismarkkinointia alueen yritysten kanssa, joka käynnistellään Visit Tornio-Haparanda -yhdistyksen

kautta. Tulemme jatkamaan HaparandaTornion matkailutarjonnan markkinointia myös yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa yhteisten kampanjoiden, messujen, Fam-vierailuiden, workshopien ja tapahtumien kautta, hyödyntäen alueen vahvuuksia ja palveluja.

Pohdittavaksi

Matkailun vetovoimaa voidaan edelleen kehittää korostamalla Haparanda-Tornion ainutlaatuisia paikallisia piirteitä, kuten luontoa, kulttuuria ja ruokaperinteitä budjetin sallimissa rajoissa. Painotamme myös ympäristöystävällistä ja kestävä matkailua, joka suojelee alueen luontoa ja kulttuuriperintöä. Tavoitteena on saada paikallisia matkailuyrityksiä mukaan Visit Finlandin STF-polulle vuonna 2025. Business Tornio on apuna kehittämässä paikallisten yritysten osaamista kansainvälisessä matkailussa. Lisäksi pyrimme laajentamaan sesonkeja ja tarjoamaan houkuttelevia ympärivuotisia matkailukokemuksia, jotka palvelevat sekä kotimaisia että kansainvälisiä matkailijoita.

Yhteistyö ja verkostoituminen alan eri toimijoiden, paikallisten matkailuyritysten sekä kansainvälisten matkanjärjestäjien kanssa on keskeisessä roolissa, jotta voimme kehittää houkuttelevia matkailupaketteja, jotka sisältävät majoitusta, ruokailua ja aktiviteetteja. Tämä auttaa tekemään Tornion matkailusta helposti lähestyttävää ja houkuttelevaa. Parantamalla saavutettavuutta ja monipuolistamalla palvelutarjontaa, kuten majoitus- ja aktiviteettivaihtoehtoja, Tornio voi houkutella enemmän matkailijoita ja myös uusia yrityksiä alueelle, luoden samalla lisää työpaikkoja ja uusia asukkaita.

Tornion Vuokra-asunnot Oy / Tornion Krunni Oy / Tornion Palveluasunnot Oy

Tornion Krunni Oy:n lausunto liittyy kohtaan, jossa tilikauden tuloksen mainitaan olevan huomattavasti suurempi kuin talousarvion tulos.

Talousarviolla määritellään asunnoista perittävät vuokrat vuosittain. Talousarvio tehdään ARAn antamien ohjeiden mukaan omakustannusperiaatteella eli ei tavoitella voittoa.

Omakustannusperiaate tarkoittaa vuokranmäärityksessä sitä, että vuokralaisilta saa periä asuinhuoneistosta vuokraa enintään määrän, joka tarvitaan muiden tuottojen lisäksi kattamaan asuntojen ja niihin liittyvien asumista palvelevien tilojen rahoitusmenot ja kiinteistönpidon mukaiset hoitomenot. Talousarviossa ovat mukana lainojen lyhennykset, mutta kirjanpidossa ne ovat taseessa.

Omakustannusperiaatteen mukaisella vuokranmäärityksellä varmistetaan, että valtion tuki kohdentuu asukkaille ja että vuokrat pysyvät kohtuullisella tasolla.

Omakustannusperiaatteen toteutuminen osoitetaan jälkilaskelmalla. Jälkilaskelma on suoriteperusteinen rahavirtalaskelma, joka laaditaan tilinpäätöshetkellä vuokratuloista, muista tuloista ja tuloilla katettavista menoista. Jälkilaskelmalla osoitetaan, ovatko vuoden vuokratuotot riittäneet kattamaan

vuoden kulut. Sen tarkoituksena on osoittaa, että vuokrilla on katettu vain sellaisia menoja, jotka ovat omakustannusvuokraa koskevien säännösten mukaisia.

Jälkilaskelmat laaditaan tilikaudelta tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä. Yhteisötason jälkilaskelma on virallisen tilinpäätöksen liite.

Lisäksi kiinteistöhoitokulut ovat olleet yli 250 000 € pienemmät kuin mitä oli huomioitu talousarvioon ja osa remonttikuluista aktivoidaan suoraan taseessa.

Tornion Työvoimalasäätiö

Kehitettävää

Toiminnan edelleen kehittäminen, johon tueksi hankkeet. Hankkeisiin kiinnitetään lähtökohtaisesti omaa henkilöstöä. Tällöin hankkeen aikaista työtä kehittävät sellaiset työntekijät, jotka tuntevat työnsä ja tunnistavat toiminnan kehittämiskohteet. Mikäli nousee tarve rekrytoida henkilöstöä, jotta työaika voidaan vapauttaa hanketyöhön, tulee uusi työntekijä paikkaamaan vakituista henkilöstöä. Näin pystymme vapauttamaan hänen työaikaansa hanketyöhön. Hankkeen päättyessä siinä tehty kehittämistyö juurtuu luontevasti osaksi perustyötä. Hanketyöntekijöinä toimivat työ- ja yksilövalmentajat. Pääasiassa toimimme hankkiessa, jotka toteutetaan ryhmähankkeena Lapin muiden säätiötoimijoiden kanssa. Tällä hetkellä on meneillään Euroopan sosiaalirahaston (ESR+) rahoittama hanke, joka on työllisyyden, osaamisen ja sosiaalisen osallisuuden tukemiseen liittyvä kehittämishanke. Hankkeen nimi OK! – Osaamispassilla osallisuutta Hankkeen toteuttamisaika 1.5.2024 – 30.9.2026 Otteita hankkeen julkisesta tiivistelmästä Hankkeen keskiössä ovat työelämälähtöinen osaamisen vahvistaminen, motivoiminen sekä heikoimmassa työmarkkina-asetuksessa olevien yhteiskuntaan sekä koulutus- ja työmarkkinoille kiinnittymisen tukeminen. Hankkeessa tuodaan lisäarvoa olemassa oleviin työ- ja toimintakykyä lisääviin palveluihin sekä yhdistetään tavoitteellinen osaamisen vahvistaminen kansainvälisen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden ICF-luokituksen mukaiseen kuntoutukseen. Hankkeen tavoitteena on luoda Lapin alueella toimiville säätiöille yhteinen toimintamalli, jonka avulla asiakkaat saavat yhdenvertaisia työelämälähtöisiä osaamisen vahvistamisen mahdollisuuksia.

Hanke on valmisteltu yhdessä Lapin työhönvalmennussäätiöiden Eduro-, Meriva-, Saura- sekä Tornion työvoimalasäätiöiden kanssa. Hankkeen yhteistyökumppaneita ovat Lapinkoulutuskeskus REDU, Ammattiopisto Lappia sekä Ammattiopisto Luovi. Tavoitteena on käynnistää v. 2025 aikana toinen ryhmähanke, jonka suunnittelutyö on parhaillaan meneillään.

Aloitettujen muutosten ylläpitäminen

Työvoimalasäätiön talous on ollut lähes koko toimintansa ajan taloudellisesti epävarmalla pohjalla, eikä pääomaa ole pystytty kerryttämään. V. 2023 ja kuluvan vuoden aikana toteutetut ja toteutettavat sopeuttamistoimet sekä organisaation toimintakulttuurin muutos, ovat tuoneet talouden näkökulmasta orastavia positiivisia signaaleja. Tulemme lakkauttamaan pesulatoimintamme 31.12.2024, koska se ei ole vuosiin tukenut perustehtäväämme siinä mittakaavassa, että sen toiminnan ylläpitäminen olisi tässä ajassa perusteltua. Markkinoille siirtymisen myötä ylläpidämme ja kehitämme jatkuvasti toimintaamme laadukkaana ja ajassa muuttuvana työelämälähtöisen kuntoutuksen ja valmennuksen asiantuntijaorganisaationa. Näemme työllisyshoidon siirtymisen valtiolta kunnille mahdollisuutena, joihin tarjoamme palvelujamme, ottamatta kuitenkaan liian isoja riskejä. Pääoman kasvattaminen on edelleen prioriteetti listan kärjessä, koska sen uupuminen ei anna paljon pelivaraa. Toisaalta paineen alla syntyy myös hyviä ratkaisuja ja se onkin pistänyt koko organisaation toimimaan aktiivisesti ja positiivisella asenteella katse tulevaisuuteen. Toimintojen yhdistäminen ja liiallisista tiloista luopuminen ovat olleet tärkeimpiä ratkaisuja, joilla olemme ottaneet askeleen kohti terveempää taloutta.

Bottenvikens Reningsverket Ab

Tarkastuslautakunnan esittämät kehittämissajatukset yhtiön kohdalta olivat lähinnä nykytilanteen toteavia. Laitoksella työskennellään jatkuvasti sen eteen, että toiminta täyttää sille asetetut viranomaisvaatimukset.

Viranomaismääräyksiin on haettu ja myös saatu muutosta, mikä helpottaa niiden saavuttamista jatkossa. Yhtiö on suorittanut toimintaansa liittyvää riskinkartoitusta Haaparannan kunnan konserniohjeistuksen mukaisesti. Kyseinen riskinkartoitus palvelee myös yhtiön varautumisessa poikkeustilanteisiin.

Tornion Keilahalli Oy

Tornion Keilahalli Oy on tutustunut arviointikertomuksen huomioihin, mutta ei nähnyt tarpeelliseksi lausua erikseen asiasta.